

ÓDOR JÁNOS GÁBOR

Egy a sok közül

Az íróasztalánál ül, előtte vaskos leltárkönyv várja, hogy kitöltse a rubrikáit. Kint süt a nap, szikrázik a májusi délelőtt. A múzeum vastag falai között a régésznek nem megy a munka. Nem tud összpontosítani a feladatra. Arra gondol, ilyenkor terepen volna a helye. Csakhogy leltároznia kell, semmilyen ellenőrzésre váró munka nincs a héten a megyében. A tavaly fellelt római érméket határozza meg, írja az adataikat gépiesen a nagy könyvbe. Német nyelvű numizmatikai szakkönyvet lapozgat, ott megvan minden típus, minden adat. Constans és Constantinus császárok kisbronzai, tizenkettő egy tucat. Dögunalom.

Gyerekkorában neki is volt régipéNZ-gyűjteménye. A papírpénzeket szette, a csodálatosan rajzolt, ropogós kékkoronásokat, a Mátyás királyt ábrázoló mélyvörös százpengőst. Meg az inflációs milpengőket és bilpengőket. Nagyanyja mesélte, hogy a háború után egy tojást sem lehetett értük kapni. Apja gyakran talált kapálás közben fémpénzeket, rézkrajcárok, lyukas kétfilléresek, ezeket mind megkapta. Világháborús, rozsdás puszkagolyót is kivetett a rotakapa, a töltényekben megmaradt, apró, négyzet alakú lőpor-sűrítményt élvezet volt meggyűjtani. Égett, mint kémiaórán a magnéziumszalag. Egyszer az apja hozott neki egy átfúrt ezüstdollárt. Halála után vékony ezüstitlánra fűzte, azóta a nyakában hordja. Rá emlékezteti, derék ember volt. Előkotorja a pólója alól. Egyik oldalon bal profilból frígsapkás női arc látszik, körben felirat: *E pluribus unum, 1902*. Egy a sok közül, az amerikai kormány egyik jelmondata. Az érme másik oldalán széttárt szárnyú sas, körülötte a szöveg: *In God we trust*. Megcsörren a telefon, az igazgató keresi.

– Jánoskám, hívtak a rendőrségtől. Találtak egy csontvázat Bonyhád és Bátaszék között, meg kéne nézned, milyen korú. Ha úgy látod jónak, fel is kéne tárn.

Felvillanyozódik.

Mikor mehetek?

– Most azonnal. A fakabátok kint várnak a helyszínen. A titkárságon felírtam a pontos adatokat, holnapra várom a jelentést!

Izgatottan pakol a céges Lada Nivába. Fotófelszerelés, bontószerszámok, rajzoláshoz szükséges eszközök kerülnek a helyükre. Útközben fütyörészik, akácvirág illatát hozza a szél, a rádióból slágerzene szól. Arról ábrándozik, bárcsak egy gazdag mellékletű honfoglaláskori magyar harcos sírját találták volna meg. Tanulmányt írna róla! Negyven perc alatt ér a megjelölt egyutcás falu szélére.

A közút és a nem messze futó vasút közötti vízelvezető árok mellett okersárga Caterpillar markoló és egy rendőrautó áll. Előttük két férfi, félig

egymás felé fordulva diskurálnak. A fiatalabbikon kékkantáros munkaruha és sárga munkavédelmi sisak, a másik, nyilván a rendőr, magasabb alak, tömött, ősz haja rövidegre nyírt.

A kopott autó mellé parkol, a páros bizalmatlanul szemléli a régészt, aztán bemutatkoznak egymásnak. A rendőr, Pál Dénes őrnagy, tengerkék székelly szemével csalódottan méri végig, talán egy porcelánöltönyös régészprofesszort várt.

– Szóval maga a régész. Nagyon remélem, megállapítja a hulláról, hogy az ősemberek ásták el, én meg elhúzhatom a csíkot, mert egy normális ügyön kéne dolgoznom.

A régész a gépkocsit kérdezi, mit és hogyan talált. Az elmélyülten szív egy nagyot a cigarettájából, ő sem örül, hogy megakadt a munkájában.

– Hát, kérem szépen. Az őrnagy úrnak is mondtam, reggel nyolc órára értem ide, hogy kitakarítsam ezt az árkot a kotrómmal. Egy napot kaptam rá.

Rámutat a halmokra. A markoló pakolta ki az évtizedek alatt felgyülemlett sarat és a belőle kinőtt gatzengert az egyenes aljú, ferde oldalú árokból.

– Egyszer csak azt vettem észre, hogy a kanálból kigurul egy focilabda. Nem értettem, hogy kerülhetett a földbe. Leálltam és megkerestem. Itt van ni, erre az olajos rongyra tettem.

Az elszívott csikket laza csuklómozdulattal elpöccinti. Felveszi, amit talált, egy emberi koponyát. A markoló kitorpte a jobb oldali járomcsont egy darabját, az állkapocs hiányzik, de ezt leszámítva ép. A szemüregek sötétjéből föld néz vissza, a viaszsárga csont varrata különös hálót rajzol a gépész kezében. Átadja, közelebből látszik, ez egy idősebb férfi koponyája. A homlokcsont alján az egykori szemöldök alatti dudor és az ornyereg csontja erősen kiugrik. Kopott felső fogainak talán a fele maradt meg.

Egy kaparót vesz magához, beugrik az árokba, hogy megkeresse a váz többi részét. Ahol a markoló abbahagyta a kotrást, elkezd félredobálni a hantokat. Hamar megtalálja az állkapocscsontot. Finomabb bontószerszámot hoz, óvatosan megtisztítja. A csont két szára között elszürkült foghidat vesz észre. Visszahőköl egy pillanatra. A gépész és a rendőr érdeklődve figyel fentről, utóbbi türelmetlenebb.

– Na, mit talált, régész úr, megvan Dárius kincse?

– Sajnos, nincs. Rossz hírem van, a sír nem régi.

Az őrnagy elkomorul.

– Mit jelent az, hogy nem régi? Fiatalabb száz évnél?

– Annál is újabb. Fogprotézise volt, nézzék meg. Nem hinném, hogy húsz-harminc évnél régebben van a földben. Ez nem régészeti lelet, nem tudok mit tenni. Szóljon a kollégáinak, gondolom, a helyszínelőknek kell feltárni a csontvázat.

– Ó, hogy a rosseb enné meg! Biztos benne? Akkor írhatom én a jelentést.

– A földbe kerülés időpontját nehéz lesz megállapítani, arról csak a váz kibontása után lehet beszélni, a megfigyelések és a leletek alapján.

Az őrnagy bosszúsan elmegy telefonálni, addig a régész a gépészt meggyőzi, hogy ha a csontváz fölötti földet elmarkolja, gyorsíthat az ügyön. Köp egyet a melós, megindul gépe felé. A markoló kanala vékony réteget szed le a földből, csupán néhány centit hagynak a váz fölött.

Fél órán belül megérkeznek a rendőr munkatársai, egy nyomozó és egy nyomrögzítő technikus. Megszemlélik az árkot, gondterhelten susmorognak. Az őrnagy előlép.

– Mondja, régész-kém, nem segítene kibontani szépen ezt a jóembert? Nekünk csak párnapos hullákkal volt dolgunk eddig, azt se tudjuk, mire kell figyelni. Adunk maszkot, gumikesztyűt.

A régész újkori sírt csak néhány alkalommal bontott, második világháborús katonákat, de ezt sem kell máshogy kihámozni a földből. Izgatja, hogy került ide ez a maradvány, és leltározni sem sürgős.

– Ha gondolják, segíték szívesen. Maguk ellapátolják a földet, és az én tempómban haladunk. Rendben?

Mint akinek azt ajánlaná, hogy fájdalomcsillapító nélkül műti ki a vakbélét, olyan arcot vág az őrnagy. Nem is válaszol azonnal.

– Rendben, de azért siessünk, ahogy lehet.

A kesztyűt elfogadja, a maszk csak zavarná, nem kell. Fentről, az állkapocstól indulva halad lefele a bontásban. A felsőtestnél megtalálja az elfoszlott felsőruházat darabjait, egy kockás ing gallérja és a kézelő maradt meg. Anatómiai sorrendben bukkannak elő a csontok. Valami furcsaságot azért észrevesz. A lapockacsontok fordított helyzetben állnak és a csigolyákat is mintha megfordították volna. Hirtelen megvilágosodik, a férfit hason fekve temették el, mint Nagy Imrét. Több bordán törés nyoma látszik, és az egyik medencelapát szintén darabokban áll.

– Dénes, ennek az embernek több csontját eltörték, és hason temették el. Koporsónak semmi nyoma. Az is lehet, hogy csak begurították az árokba.

– A francba. Akkor ez alighanem gyilkossági ügy. Már csak ez hiányzott. Kereshetek igazságügyi orvosszakértőt is. Ha szerencsém van, húsz évnél régebben történt az eset, elévült. Bontsuk csak tovább Schliemannkám, talán előkerülnek a papírjai, vagy ami maradt belőlük.

A halott lebomlott teljesen. A ruhamaradványokból, az ingből, a szürke nadrágból, a lyukacsos orrú bőrcipőből és a műanyag zokniból édeskés szag csapja meg az orrát. Szokatlan, de nem elviselhetetlenül kellemetlen. A feltárás végén egyértelműen látszik a halott egykori helyzete az árokban. Bal oldalán, számlappal lefele, fémszíjas, elzöldült kvarcóra, más értéktárgy nincs mellette. A régésznek is hasonló órája volt, keresztapjától kapta. Az övé egyetlen zenét játszott, másoké viszont akár hétféle melódiát is. Úgy látja, ez is ilyesfajta lehetett, a nyolcvanas évek közepén volt divat. Amíg a rendőrök fotóznak, iránymutatása szerint a részletekről külön felvételeket készítenek, próbálja megfejteti, miért itt került a földbe ez az ember. Természetellenes módon temették el, ha temetésnek lehet egyáltalán nevezni, hogy valakit egy

árokban hason helyeztek el, oda begurították, esetleg pár lapát földet dobtak rá. Több csontja a halála előtt törhetett el, a medence és a bordák sérülése alapján nem zárható ki, hogy autóval elgázolták. Ekkor döbben rá, hogy a közúttól talán húsz méterre vannak. Ha ezt a férfit elütötték, nagyon valószínű, hogy a belső sérüléseibe halhatott bele, és az elkövető nemhogy a mentőknek nem szólt, de igyekezett eltüntetni minden nyomot.

A felismerésén megrökönyödik. Lelkiismeret-furdalás nem kínozza az elkövetőt? Elmondja az őrnagynak, amit megfigyelt, az figyelmesen hallgat, homlokát ráncolja, és közben bólogat.

– Én is erre gondoltam. Ha fiatalabb lenne, bizonyísten, elcsalnám nyomozónak. Egyeztetnem kell még néhány szakértővel. Maga szerint mikor történhetett a haláleset?

– Pontosan nem tudom, de a lebomlás üteméből, a ruhák állapotából meg a férfi karójából ítélve húsz-harminc éve kerülhetett a földbe.

Későre jár, a rendőrök siettetnék a csontok felszedését, de a régész ragaszkodik hozzá, hogy ő csinálja. Egyetlen apró csont sem maradhat ki, addig nem nyugszik, míg mindet elő nem bányássza. Külön bűnjelzacskókba kerülnek a ruhamaradványok, cipők, zokni, karóra. Késő délutánra jár, a marcoló elment, holnap fejezi be a munkáját. Megtisztítja a szerszámokat, helyükre pakolja őket az autóban. Odajön a nyomozótiszt.

– Szeretném megköszönni a segítségét! Maga nélkül sokkal lassabban ment volna az egész.

– Őrnagy úr, nincs mit. Engem is érdekelt a dolog. Megtenné, hogy értesít a fejleményekről?

A férfi izzadt tarkóját törölgeti egy papírtörülővel. Lassan, megfontoltan válaszol.

– Nézze, igazság szerint senkinek sem adhatunk információt egy folyamatban lévő nyomozásról. Magát viszont belekevertem az ügybe, ezért értesíteni fogom, ha bármilyen újdonság adódik. Adja meg a számát, lehet, hogy csak üzenetet tudok küldeni. Tudja, engem is ellenőriznek. A csontokat még a héten megvizsgálja az orvosszakértőnk, én meg közben átnézem az eltűnt személyek aktáit a nyolcvanas évek közepétől kezdve. Hátha nyomára bukkanunk, ki volt ez a szerencsétlen fickó.

– És mi van, ha bebizonyosodik, hogy tényleg húsz évnél régebbi az eset?

– Akkor lezárjuk az aktát. Higgye el, rengeteg ügyünk van. Ilyen régi esetek felgöngyölítésére minimális az esély.

Látszik az őrnagyon, nagyon menne már. Nem tartóztatja.

– Legyen akkor így! Ha szükségük van rám, hívjon nyugodtan!

Az autóban hazafele bekapcsolja a rádiót. Az ablakot félig letekeri, hogy érezze a menetszelet. Nem tud másra gondolni, mint az elkövetőre és az áldozatra. Furcsa, kellemetlen érzés telepszik rá, nem tudja, miért hat rá ilyen erősen az eset. Ilyen csak a filmekben és a nagyvárosokban történhet. Nagyon szeretné megtudni, ki volt ez az ember.

Két héttel később újra azon az útszakaszon utazik, ahol kibontotta a csontvázat. Sokszor eszébe jutott a halott férfi, tervezte, hogy kilátogat a helyszínre. Van ideje, megáll az utcasor melletti tisztáson. Az árok pucolása befejeződött, a kitermelt földet elszállították, az árok mellett háromméteres sávban hiányzik a növénytakaró. A liget többi részén bokrokban virágzik a csalán, a foltos szárú bürök és a húsos levelű disznóparéj, jobbról és balról telepített nyárfák vattapamacsát hordja a szél. Odasétál, ahol megtalálták a sírt, körbenéz. A kanyarodó út közel, a település első háza kissé távolabb, takarásban, a másik oldalon a vasútvonal húzódik. Annak túloldalán, az árok vonalában romos épület tűnik elő, a múlt alkalommal nem vette észre. Átlépked a síneken, az épület elhagyott, földszintes kis váltóház. A nyílászárókat elhordták, a palatetón hatalmas lyuk tátong, az eső megtette a magáét, pár éven belül összedől az egész. Az egyszerű, Monarchia-kori vasútállomás távolabb helyezkedik el, vonat már nem jár erre. Ez a kis épület arra szolgált, hogy a váltókezelő a megfelelő vágányra irányítsa a szerelvényt, és szükség esetén fedél alá húzódhasson. Próbálja elképzelni a sok évvel ezelőtti balesetet.

Innen a háziktól pontosan rálátni az útra, az eldöcögő autók hangja is kivehető. Ha dolgozott itt valaki, hallhatta, láthatta, mi történt. Besétál a falucskába, az első házba becsönget. Egy fekete keverék kutya megveszekedetten csahol a drótkerítésnél, amíg a gazdája, egy kövér férfi, trágás gumicsizmában ki nem ballag a kapuhoz. Kopott svájcisapkát visel, arca pirosposzsgás, hosszú barkója a füle alá ér.

– Jó napot, a múzeumból jöttem, régész vagyok. A múlt alkalommal itt a szomszédos ligetben feltártam egy csontvázat.

– Ja, igen. Hallottam róla. Állítólag elütöttek itt régen egy manust, a rendőrök kint voltak, engem is kikérdeztek, mit tudok az ügyről.

– Nahát, nem gondoltam volna, hogy tesznek egy lépést is. És emlékszik valamilyen balesetre húsz-huszonöt évvel ezelőttről?

– Nézze, én már itt lakok több mint negyven éve. Disznókat tartok, nem nagyon mozdulok ki az állatok miatt. Ganézni, etetni minden nap köll. Amióta az eszemet tudom, ezen az útszakaszon nem volt baleset. Ezt mondtam a hekusoknak is. Persze, történhetett ez a dolog este is. Az út épp itt kanyarodik, a fáktól meg nem lehet rálátni a vizesárokra.

– Értem. Él-e itt még valaki, aki a vasúton dolgozott abban az időben?

Elgondolkodik, jobb kezével a borostáját vakargatja.

– Hát, sokan nem dolgoztak itt. Horváth Bélus, az öreg bakter meghalt már több éve, belepusztult, hogy megszüntették a szárnyvonalat. Neki volt egy segítsége, a Kovács Géza. Szerintem ő még megvan, csak elköltözött innen. Anyjuk! Nem tudod, hol lakik a Kovács Géza?

Termetes nő érkezik a kapuhoz, liheg, pedig alig tett pár lépést.

– Kovács Géza? A kisbakter? Dehogynem, te is tudod, apjuk! A hűgával költözött össze, a bátaszéki piactér mellett laknak abban a takaros kis házban, amit a nagynénjüktől örököltek. Szerintem most már mind a kettő nyugdíjas.

– Megtalálom őket könnyen?
– Persze, a piactéren meg tud állni a kocsival, ott majd elirányítják. Kisvárosban mindenki ismer mindenkit.

Megköszöni a segítséget, felvillanyozódva ül autóba. Mint a szagot fogott vadászkutya, halad a célja felé. Negyedórába se telik, odaér a piactérre. Kérdőzködésére egy sárga vakolatos parasztházra mutatnak, biztatják is, a háziak biztosan otthon lesznek. Csengő híján az ablakon kopogtat, hamarosan előbukkan egy nyurga, ősz hajú férfi. Folyamatosan köhécse, nagy dohányos lehet, ruhájából árad a bagószag.

– Jó napot, bocsánat a zavarásért. Kovács Gézát keresem.

– Én vagyok, mit akar tőlem?

Fenntartással néz rá, hivatalos embernek gondolhatja, aki pénzt jött behajtani.

– Ne tessék megijedni, a megyei múzeumból jöttem, régész vagyok.

Elkerekedik a szeme, végigméri újból.

– A múzeumból? És nyertem egy belépőjegyet, vagy mi?

– Elmagyarázom. Csak pár percet kérek magától.

– Jól van, gyűjön beljebb, üljünk le ide a gangra. Egyedül vagyok itthon, a húgom misére ment.

Egymás mellé telepednek, a karfás székek a szőlőlugas felé néznek. Tenyérszerű fürtök mutatják, hogy idén jó termés ígérkezik.

– Arról van szó, hogy úgy tudom, maga a kismórágnyi vasútállomáson dolgozott valaha.

– Harminckét évet húztam le ott, hogy törje ki a nyavalya. A nyugdíj előtt pár évvel ment tönkre a vasút, akkor tettek ki az utcára. Mi történt, újra megnyitják a szárnyvonalat?

– Nem hinném, nem hallottam ilyesmiről. Viszont a falu bejárata előtti vizesárokban, ami összeköti az utat és a vasutat, találtak egy csontvázat.

– Nocsak? A váltóház mellett?

– Igen, pontosan ott. Úgy fest, hogy húsz-huszonöt évvel ezelőtt valakit elütöttek ott az úton, és az árokba temették. Nekem azt mesélték, maga gyakran dolgozott a váltóházban. Vissza tud emlékezni esetleg, hogy nyolcvanöt-kilencven körül látott-e ott balesetet?

A férfi elgondolkozik, összefont két kezét a tarkójára teszi, lassan hátradől. Aztán a mellényzsebéből előkotorja a cigarettáját és a gyufáját. Kényelmesen rágyújt, a füstöt mélyen letüdőzi, és csak lassan fújja ki. A hurutos köhögés közben kétszer is erőt vesz rajta.

– Hát, én egy furcsát fogok mondani magának. Tudom az évszámot is, mert akkor volt a rendszerváltás. Az első szavazás az önkormányzatra, arra még elmentem. No, ezerkilencszázkilencven őszén, sőt, azt is tudom, pontosan mikor, mert a születésnapom utáni napon történt, tehát szeptember huszonkettedikén. A váltóházban üldögéltem, egy teherszállító szerelvényt vártam. Sötétedett, tán el is bóbiskoltam, kicsit másnapos lehettem. Egy távoli

csattanásra meg fékcsikorgásra riadtam föl. Azt sem tudtam hirtelen, honnan jön a hang. A vasútállomás felől? Kinéztem az út felőli ablakon, a telihold világított, egy Wartburgot láttam az útpadkára húzódva. Egy pocakos alak tett-vett körülötte valamit. Amúgy semmi különös rajta, egyedül volt. Azt gondoltam, talán egy őzet ütött el, azt rakja a csomagtartóba. Odamentem volna, de nem hagyhattam el a helyemet. Súlyos fegyelemsértés, ilyenért akkoriban seperc alatt kitették az embert. Másnap reggel viszont odasétáltam, és megtaláltam a kocszi összetörött lámpájának a szilánkjait.

– És mondja, emlékszik az autó színére is?

– Elég sötét volt, de úgy gondolom, hogy narancssárga vagy kávébarna lehetett. – Kis gondolkodás után hozzáteszi még: – És arra is emlékszem, hogy az oldalán fekete díszcsík futott körbe.

Büszkén felnéz, elismerést vár kiváló memóriájáért.

A régész feszülten figyelt, most viszont mintha áramütés futna keresztül rajta. Szörnyű megérezés hasít belé, ha tudná, elhessegetné magától.

Csakhogy nem tudja.

Középiszkolás korában volt egy három-ötvenhármás barna Wartburgjuk, négysebeséges. Használtan vették. Annak öröme, hogy végre van kocsijuk, apja széles fekete csíkot ragasztatott az oldalára. Az érettségijét követő ősszel javíttatni kellett az elejét, és az egyik lámpát is ki kellett cserélni. Mennyi az esélye annak, hogy nem az ő autójuk járt itt? Apja tíz éve meghalt már, élete utolsó fél évtizedét megmérgezte a depresszió. Ahogy mindezeket végiggondolja, szédülni kezd. Alig tud felállni a székből. El kell mennie az anyjához, hogy megtudja, ő hogyan emlékezik erre az esetre. Kezet ráz a köhögő emberrel, felajánlja neki, hogyha alkalomadtán kedve támad ellátogatni a múzeumba, szívesen körbevezeti. Az öreg mosolyog ezen.

Csak a hétvégén tud elutazni az anyjához. Álmában a barna Wartburgban utazik anyjával és apjával. Suhan a táj, hirtelen fékezés, hatalmas csattanás... felébred.

Az autót régen eladták már, anyja a vidéki özvegyasszonyok aktív életét éli. Segít annak, akinek csak tud, rokonoknak, ismerősöknek. A régész a szülei által épített házban már régen nem érzi magát otthon. Egy-két napot gondtalanul eltölt szülőfalujában, többet nem. A gyerekkori hazatérés önfeledt boldogsága a múlté. Anyja viszont kicsattanó örömmel öleli meg.

– Kisfiam, micsoda meglepetés! Nem gondoltam, hogy soron kívül meglátogatsz!

Szemében kis számonkérést vesz észre, havonta legfeljebb egyszer megy csak haza.

– De gyűrött vagy! Csak nincs valami baj? A munkahely...?

– Dehogyan, édesanyám, semmi gubanc, odabent minden rendben van. Fárasztó, de tudja, én így szeretem.

– Akkor mi a gond? Látom rajtad, valami bajod van, karikásak a szemeid. Anyádat nem tudod becsapni!

– Dehogy, nem akarom becsapni. Csak kérdezni szeretnék valamit.
– Jól van, drágám, előtte viszont enni kell, mindjárt ütik a delet. Krump-
listésztát főztem ebédre!

A középiskolai menzán hetente főztek krumplistésztát, egy idő után nem ette meg, besokallt tőle. Hosszú időnek kellett eltelni, hogy újra rá tudjon nézni.

– Kovászos uborka akad hozzá?

– Hát persze. Még nem érett meg a kertben, de vettem a boltban.

Az ebéd után a nappaliban kávéznak. Hosszasan kevergeti el a tejet a kávéval, mire előrukkol a kérdésével. Nem biztos benne, akarja-e hallani a választ.

– Édesanyám, emlékszik még, amikor az érettségim utáni ősön apu hazajött a törött autóval?

– Hogyne, jó sokba került a javítása. Hogy jutott ez most az eszedbe?

– Hol járt akkor apu?

– Jó messzire, talán Bátaszékre ment, egy osztrákban dolgozó fickótól ott vett kéz alól egy stílfűrészt.

Tehát akkor járt azon az úton. A régész ajka száraz.

– Nagyon megviselte, hogy baja lett a kocsinak, lelkifurdalása volt, hogy a vételre áldomásként megivott egy-két fröccsöt. De hát akkoriban ezt megengedték.

Az anyja elmereng, megigazítja a szemüvegét, jobb keze mutató és hüvelyujjával végigsimítja mindkét szemhéját.

– Arra emlékszik, mit mondott apu, mi történt?

– Úgy emlékszem, egy vad ugrott eléje. Őz vagy szarvas. Megsérült az állat, de elvonszolta magát a bokorba, és eltűnt. A kocsinak behorpadt a jobb oldala és a motorháztető. Ezeket cserélni kellett. Az egyik lámpa kitört. Apád onnantól más lett, nem szívesen ült a kocsiba, egyedül a szőlőhegyre járt ki vele. De ezt te is tudod, emlékezhetsz rá. Aztán egyre többet ivott. Érdekes, erre nem is gondoltam, de nagyjából onnantól fordult magába.

A régész lehajtja a fejét, maga elé mered. Ennyi véletlen egybeesés nincs.

Hogy tehetted ezt, mondja maga elé. Mindig a becsületről papoltál.

De hátha csak a véletlenek gonosz játéka az egész!?

Két napra rá megcsörren a mobilja.

– Jó napot, Schliemann úr, Pál Dénes vagyok a rendőrségről. Emlékszik még rám?

Lassan szólal meg, hangja olyan, mintha mutálna.

– Jó napot, hogyne emlékeznék. Sikerült valamit találni?

A székéből lassan feltápászkodik, és kisétál a folyosóra.

– Mi az hogy! Ígértem, hogy beszámolok magának. Az ügyet megoldottuk, lezártuk. Slussz-passz. Erről persze hivatalosan nem tudhat, most nem is beszélgetünk.

– Értem, persze, hogyne. Hallgatom. Sikerült azonosítani?

– Igen, mondhatom, teljes a siker. Átnéztük a nyolcvanöt után eltűnt idős férfiak aktáit, és volt egy, akire a csontok alapján illett a leírás. Egy hatvanhat esztendőes bátaszéki illetőségű férfi, bizonyos Karvalyos Sándor ezerkilencszáz-kilencven őszén eltűnt. A lánya még él, vettek tőle DNS-t, egyezik a csontokban talált mintákkal. A maradványokat kiadtuk neki, úgy tudom, már el is temettette az apját.

Újabb hidegzuhany. Ugyanakkor tűnt el a férfi, amikor apja összetörte a kocsját. Igyekszik közömbösséget erőltetni magára, mikor felteszi a következő kérdést.

– Mondja, Dénes, nyomoznak az elkövető után?

– Ugyan, hová gondol. Esélytelen lenne megtalálni. Szerencsére, ahogy reméltem, már elévült az ügy.

A nyelve hegyén van, hogy talált egy nyomot, de nem mondja ki.

– Még egyet hadd kérdezzek. Az elhunyt lányát hol találom meg?

– Tudja, ezt nem adhatom ki. Még egyszer köszönöm a közreműködését! A telefonján azért nézze majd meg az üzeneteket. Viszlát!

– Viszlát...

Ezt már nem hallotta meg.

Két perc elteltével ismeretlen feladótól sms-t kap egy névvel és egy telefonszámmal.

Borzalmasan érzi magát. Próbál ellenérveket találni és gyártani annak bizonyítására, igenis lehetséges, hogy nem az apja ütötte el azt az idős embert. Bátaszékre tart megint, rögvest odaér. A nagytemplom melletti téren parkol le, gyalog megy tovább. A főúttal párhuzamos utcákban takaros porták sorakoznak. Egy kontyolt tetejű hosszúháznál áll meg. Csengetésére idősebb asszony érkezik, botra támaszkodva nyitja ki a kaput.

– Á, biztosan maga az, a régész! Vártam már. Jól tette, hogy idetelefonált előre, el tudtam kicsit pakolni. Fáradjon beljebb!

Szorongva lépdel az asszony mögött.

– Csípőprotézisem van, emiatt kicsit lassan járok. De mégiscsak jobb bottal topogni, mint sehogy, ugye?

Felszabadultan mosolyog, helyel, pohár vízzel kínálja a ház nagyszobájában. Friss meszelés illata érzik, a sötétbarna bútor Kádár-kori. Az utcára néző nyitott hármass ablakon dől be a koranyári napsütés melege.

– Nagyon örülök, hogy eljött, fiatalember! El nem tudja képzelni, mennyire hálás vagyok! A rendőr elárulta, hogy maga nélkül nem kezdtek volna el keresgélni.

– Ez azért túlzás. Nekem csak annyi szerepem volt, hogy feltártam egy... hogy feltártam az édesapja csontjait. És elmondtam a megfigyeléseimet. Nagyon kíváncsivá tett a történet, hálás lennék, ha pár szót mondana nekem az édesapjáról.

– Higgye el, tizenöt év után akkora megnyugvás, hogy apukámat eltemethettem anyu mellé... – Hirtelen sírni kezd, de amilyen hirtelen kezd, olyan gyorsan abba is hagyja.

– Bocsánat, nem olyan könnyű túllépni ezen. Tudja, hány évig reménykedtem, hogy előkerül az apám? Legalább egy évtizedig kerestettük, folyamatosan jártam a hivatalokat, minden hónapban telefonáltam, találtak-e róla bármit is. És egy idő után tudja, mit mondtak nekem? Hogy hagyjam őket dolgozni, és hogy apám csak egy eltűnt ember a sokból. Érti? Egy a sok közül. De nekem mégiscsak ő volt az apám.

– Milyen ember volt? Milyen apa?

Az asszony eltűnődik, orra elé emeli a kezét, mintha imádkozna és összeilleszti az ujjait.

– Hát, nem is tudom, olyan átlagos. Sokat nem foglalkozott velem meg az anyámmal. A téglagyárban dolgozott. Volt szőleje, nyugdíjasként egyre több időt töltött a hegyen. Többet s többet ivott, mígnem anyám megelégedte és kirakta a szűrét. Akkor költözött ki a tanyára. Onnantól ritkán láttam, a két fiam nevelésével voltam elfoglalva.

– Mutatna róla fényképet?

– Persze, az elmúlt hetekben előszedtem mindet. Nézze csak.

A fotóról sasorrú, hátrafésült hajú, magabiztos tekintetű férfi néz vissza. Alighanem évtizedekkel a halála előtt készülhetett. A többi, a családi, a munkahelyi vagy a szüretkor készült képeken sem látszik valami vidámnak. Egykedvűen pózol a munkatársaival, bús képpel tartja a puttonyt, a semmibe mered mesterkélt mosolygó lánya és felesége mellett.

– Tudom, hogy komornak látszik, de higgye el, jó ember volt. Tudja, hogy került apámhoz a kvarcóra? A rendőrök átadták azt is. Képzelve, a kisebbik fiának vette érettségire, de amíg nem tudta átadni, hordta. Hát, az nála maradt végleg.

– Van elképzelése, hogy azon a napon miért indult el gyalog a szomszéd faluba?

– Csak sejtésem van róla. Volt egy komája Kismórágyon, talán hozzá igyekezett. Ha ivott, gyakran támadt mehetnékje. Ez okozhatta a vesztét. Vajon ki volt az a szemét, aki elütötte?

Kortyol a vizéből, majd felvillanyozódva néz a férfire.

– Mondja, kérem! Nem találták meg a kabalapénzét? Nem került elő véletlenül? Egy láncon, a nyakában hordta.

– Milyen volt?

– Tudja, apám szülei amerikai magyarok voltak. Nem jött be nekik az élet odaát, és az első háború után hazajöttek. Ami pénzt hazahoztak, a világváltságban mind elúszott. Minek jöttek vissza, nem igaz? Apám már itthon született. Sokszor láttam nála egy ezüst egydolláróst, a szüleitől kapta. Nem emlékszem már rá, hogyan nézett ki, de úgy hívta, hogy plúribusz únusz. Ez nagyon megmaradt. Nem tudta, mit jelent, de mindig mondta. Hát nem

vicces? Plúribusz únsz, mondta, meg hogy meglássam, egyszer az enyém lesz, szerencsét hoz rám!

– Plúribusz únsz... Igen, viccesen hangzik – nyögi ki nehezen a választ.

Torkában hirtelen gombóc nő, mint kiskorában feleléskor. Kurtán-furcsán elköszön, menekül a friss levegőre. Útközben letépi nyakáról az egydollárost, és a nagytemplom árnyékában álló kukába hajítja. Megkíván egy cigarettát, hat év óta az elsőt.